

FAKTAAVSNITT: MINNE

INTRODUKTION

Ordet minne är i folkmun starkt förknippat med tidigare upplevelser som vi minns. Att t.ex. komma ihåg vad vi gjorde förra fredagen eller namnet på våra klasskamrater från grundskolan. Vid åldrande upplever många att minnet försämras, vi börjar glömma vad människor i vårt förflutna hette, var vi lagt glasögonen eller vad vi åt till lunch tidigare samma dag.

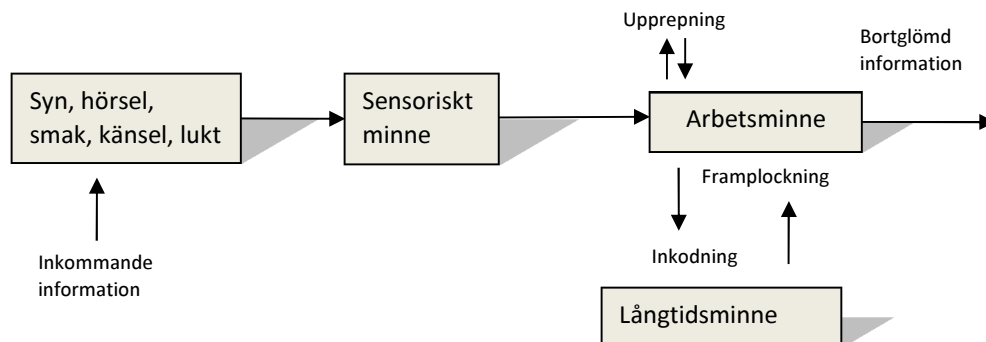
Minnet innefattar dock mycket mer än så. Från födelsen och genom livet är vi konstant beroende av vårt minne. Vid näst intill all mänsklig aktivitet är någon minnesfunktion involverad: när vi läser tidningen på morgonen, när vi kör bilen till jobbet, när vi löser ett problem tillsammans med våra kollegor eller när vi ser på tv på kvällen. Utan fungerande minnesfunktioner blir många vardagliga sysslor oöverstigliga.

Minnets huvudsakliga syfte är inte att exakt kunna återge saker vi har upplevt. Detta kan vara en anledning till att vi människor generellt sett är rätt dåliga på att lämna tillförlitliga vittnesmål. Minnet är helt enkelt inte konstruerat för att detaljerat lagra saker vi har upplevt. Den primära funktionen med minnet är faktiskt att hjälpa oss uppnå framtida mål. När vi tar oss an en uppgift fyller minnet en central funktion genom att kombinera kunskaper vi tidigare har tillgodogjort oss med intryck som vi får i stunden.

MINNE

I vår vardag exponeras vi konstant för information som först bearbetas av våra sensoriska system, som exempelvis hörseln och synen. En mindre del av den information som vi tar in når till vårt medvetande och bearbetas då av vårt arbetsminne. Av den information som hamnar i vårt arbetsminne går i sin tur enbart en bråkdel vidare till att lagras i vårt långtidsminne till följd av djupare bearbetning.

FIGUR 1: MINNET - FRÅN INKOMMANDE INFORMATION TILL INKODNING



OLIKA MINNESTYPER

SENSORISKT MINNE

I det sensoriska minnet lagras inkommande information från våra sinnen under en mycket kort tid. All ny information behöver först passera det sensoriska minnet för att kunna kopplas vidare till andra delar av minnet. Det sensoriska minnet består av olika typer av sensoriska register som hanterar information från de olika sinnen, såsom hörseln, synen och t.ex. balansen.

ARBETSMINNE

Arbetsminnet behöver vi för att hålla, bearbeta och använda information i stunden och är en nödvändig komponent för att vi ska kunna ta till oss nya kunskaper. En kännetecknande egenskap är att dess kapacitet är begränsad. Arbetsminnet kommer att beskrivas mer utförligt längre fram i boken.

LÅNGTIDSMINNE

Långtidsminnet kan lagra en nästintill obegränsad mängd information och dessutom över en lång tid, ibland för hela livet. För att ny information ska kunna lagras i långtidsminnet behöver den först bearbetas i arbetsminnet.

Långtidsminnet brukar vanligtvis delas in i två underkategorier: deklarativt minne och icke-deklarativt minne. Det deklarativa minnet berör saker som vi kan sätta ord på och kan delas in i två undertyper: semantiskt minne och episodiskt minne. I det semantiska minnet lagras generell kunskap, t.ex. namnet på olika huvudstäder samt information om betydelsen av olika ord och är därför nära förknippat med inlärning. I det episodiska minnet lagras information om personliga erfarenheter och som ofta svarar på frågorna var, när och hur. T ex: Var befann jag mig på semester förra året? När gifte sig min kusin? Hur firade vi min födelsedag när jag fyllde 18 år?

Det icke-deklarativa minnet berör erfarenheter som vi intuitivt har svårt att sätta ord på och kan delas in i två undertyper; procedurminne och perceptuellt minne. Procedurminnet är minnet för hur vi genomför olika praktiska handlingar. Här finns kunskaper om hur vi gör för att cykla eller köra bil. I det perceptuella minnet finns minne för olika typer av sensoriska upplevelser som t.ex. hur en jordgubbe smakar eller hur ett manchestertyg känns.

FIGUR 2: EN ÖVERSIKT ÖVER MINNESSYSTEMET

